

ОБЩЕСТВЕНИТЕ УСЛУГИ ПОД АТАКА

ТТІР, СЕТА И ТАЙНОТО СПОРАЗУМЕНИЕ МЕЖДУ ЛОБИСТИТЕ НА КОМПАНИИТЕ И ПРЕГОВАРЯЩИТЕ В ТЪРГОВСКИТЕ СДЕЛКИ

Резюме

Обществените услуги в Европейския съюз (ЕС) са под заплаха от международните търговски преговори, които застрашават възможността правителствата да осъществяват регулиране, както и застрашава правата на гражданите за достъп до основни услуги като водоснабдяване, здравеопазване и електроенергия в името на корпоративните печалби. Споразумението СЕТА на ЕС с Канада, ратификацията на което може да започне през 2016 г., и договорот ТТІР, за който се провеждат преговори със САЩ, са последната кулминация на тези усилия. В най-лошия сценарий те могат да доведат до комерсиализация на обществените услуги, след която те няма да могат да се възстановят – независимо от отрицателните резултати за благосъстоянието на гражданите.

Този доклад хвърля светлина върху тайното споразумение между големите компании и преговарящите в търговските сделки / при осъществяването на сделките на ЕС за международна търговия/. Той показва агресивния дневен ред на корпорациите за услуги по отношение на ТТІР и СЕТА, като изисква мащабно отваряне на пазарите в области като здравеопазване, културни и пощенски услуги и водоснабдяване, което ще им позволи да навлязат и да доминират на пазарите. Той също показва как хората, които отговарят за търговските преговори на ЕС, дават зелена светлина за бранша на услугите, както с консолидираното споразумение СЕТА, публикувано през септември 2014 г., така и с проекти на раздели от ТТІР, които отразяват списъците с желанията на корпоративните лобисти.

Основни заключения:

- В ТТІР и СЕТА има ясни знаци, че те са повлияни от същите корпоративни лобистки групи, работещи в областта на услугите, които са били създадени през последните десетилетия по време на предишните търговски преговори.** Като най-мощната корпоративна лобистка група в ЕС / BusinessEurope и Европейския форум на услугите, която е лобистка организация, обединяваща бизнес асоциациите, и големи компании като British Telecommunications и Deutsche Bank.
- Връзката между браншовете и Европейската комисия е двупосочна, като Комисията активно стимулира бизнес лобирването около своите търговски преговори.** Това е т.н. „обратно лобирание“, т.е. „публичният орган лобира компаниите да лобират за себе си“. Пиер Дефрен, бивш заместник-генерален директор на търговския отдел на Европейската комисия, говори за „системно тайно споразумение между Комисията и бизнес средите“.
- Бизнес лобирването е постигнало огромен успех, тъй като СЕТА предстои да стане първото споразумение на ЕС с подход от тип „отрицателен списък“ за ангажменти към услугите.** Това означава, че всички услуги подлежат на либерализация, освен ако изрично не е направено изключение. То бележи радикално отклонение от позитивните списъци, използвани досега в търговските сделки на ЕС, които съдържат само онези услуги, които правителствата са се споразумели да либерализират, оставяйки други сектори незасегнати.

Подходът на отрицателния списък драстично разширява обхвата на даденото търговско споразумение, понеже правителствата поемат ангажменти в области, за които е възможно дори да не знаят, като нови услуги, възникващи в бъдеще. Същото може да се случи в ТТIP, при което Комисията оказва натиск върху държавите-членки на ЕС да приемат същия рисков подход, отговарящ на изискванията на бизнес лобистите.

4. **Големите компании успешно лобираха срещу освобождаването на обществени услуги от СЕТА и ТТIP, тъй като двете споразумения се прилагат за практически всички услуги.** Много ограничено общо освобождаване съществува само за услугите, „предоставяни при упражняване на държавна власт“. Но за да може такава услуга да бъде квалифицирана за това освобождаване, тя не трябва да се извършва „нито на търговска основа, нито в конкуренция с един или повече икономически оператора“. Все пак в днешно време в почти всички традиционни обществени сектори, паралелно с публичните доставчици съществуват частни компании, което често води до ожесточена конкуренция между тях. Това ефективно ограничава освобождаването на правителствените органи до няколко основни суверенни функции като законодателство, съдебна система или дейност на централната банка. Подобни проблеми съществуват и при освобождаването на така наречените „обществени комунални услуги“, което запазва правото на държавите-членки на ЕС да създават определени услуги като обществени монополи или да определят изключителни права. И това предполага създаването на толкова много вратички, че не може да има адекватна защита за обществените услуги.

5. **Вероятно най-голямата заплаха за обществените услуги идва от широкообхватните клаузи за защита на инвестициите, залегнали в СЕТА, и също така предвиждани в ТТIP.** Чрез система, наречена разрешаване на спорове между инвеститор и държава (ISDS), хиляди американски и канадски корпорации (както и мултинационални компании със седалище в ЕС, структуриращи инвестициите си чрез дъщерни предприятия от другата страна на Атлантическия океан), могат да съдят ЕС и неговите държави-членки за регулаторни промени в сектора на услугите, намалящи кор-

поративните печалби, което потенциално може да доведе до изплащане на обезщетения в размер на милиарди евро. Политиките за регулиране на обществените услуги – от задаването на максимална цена за водата до обратни приватизации – те вече са били предмет на искове според ISDS.

6. **Различните резерви или изключения в СЕТА и ТТIP са недостатъчни, за да защитят ефективно публичния сектор, както и демократичното вземане на решения за това как да бъде организиран сектора.** Това наистина е факт, тъй като изключения обикновено не се прилагат към най-опасните стандарти за защита на инвестициите и ISDS, което прави наредбите в чувствителни обществени сектори като образование, водоснабдяване, здравеопазване, социални грижи и пенсии уязвими към всички видове инвеститорски атаки.

7. **Европейската комисия следва браншовите искания да запази настоящото, както и бъдещото либерализиране и приватизация на обществените услуги, например чрез опасни механизми за „изчакване“ и „промяна“** – дори когато последните решения са се оказали неуспешни. Това може да застраши нарастващата тенденция за връщане на управлението на услугите по водоснабдяване на общините (във Франция, Германия, Италия, Испания, Швеция и Унгария), енергийните мрежи (в Германия и Финландия), както и транспортните услуги (във Великобритания и Франция). Връщането на някои неуспешни приватизации в Националната здравна служба (NHS) в Обединеното кралство за подпомагане на нестопанските доставчици на здравни услуги може да се разглежда като нарушение на СЕТА/ТТIP – така също могат да се разглеждат национализациите и повторните наредби във финансовия сектор./ като тези, наблюдавани по време на икономическата криза.

8. **Отстъпването пред корпоративните искания за неограничен достъп до обществените поръчки може да ограничи възможността на правителствата да подкрепят местните и нестопанските доставчици и да насърчи аутсорсинга на работни места в обществения сектор към частни фирми,** където служителите често са принудени да вършат същата работа при по-лошо заплащане и условия на труд. В СЕТА правителства вече са регистрирали няколко сектора за задължителна трансатланти-

ческа процедура за обявяване на обществените поръчки, когато искат да закупят доставки и услуги, а това е ефективно средство за приватизация чрез постепенно прехвърляне на обществените услуги към нестопански доставчици. Лобистки групи в САЩ като Алианса за конкурентоспособност на здравеопазването (АНС) и правителството на САЩ искат драстично да понижат праговете за трансатлантически обществени поръчки в ТТІР.

9. **Както СЕТА, така и ТТІР заплашват да либерализират здравеопазването и социалните грижи, което затруднява приемането на нови наредби в сектора.** Предлаганите от ТТІР услуги в Обединеното кралство изрично включват болничните услуги. В текста на СЕТА и последните проекти на ТТІР, не по-малко от 11 държави-членки на ЕС либерализират дългосрочните грижи като грижи за възрастни хора по домовете (Белгия, Кипър, Дания, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Португалия, Испания и Обединеното кралство). Това може да възпрепятства мерките за защита на сектора за дългосрочни грижи срещу стратегии за източване на активи на финансови инвеститори, като тези, които доведоха до срива на Southern Cross в Обединеното кралство.

10. **Най-новият текст в проекта на ТТІР за услуги силно ограничава използването на задълженията за универсална услуга (ЗУУ) и ограничава конкуренцията чрез обществени пощенски оператори,** което отразява желанието на големи куриерски компании като UPS или FedEx. ЗУУ, а именно ежедневната доставка на поща до отдалечени райони да бъде без допълнителни такси. С това се цели гарантиране на универсален достъп до основни услуги на достъпни цени.

11. **ТТІР и СЕТА заплашват да ограничат свободата на обществените услуги за производство и разпределение на електроенергия според целите в обществен интерес,** например чрез подкрепа на възобновяемите енергийни източници за борба с климатичните промени. Много малко държави-членки на ЕС изрично са запазили правото си да приемат определени мерки по отношение на производството на електроенергия (само Белгия, Португалия и Словакия) и местните енергоразпределителни мрежи (сред които Белгия, България, Унгария и Словакия) в търговските сделки.

12. **САЩ планират отварянето на пазара на образованието чрез ТТІР** – от мениджърски обучения и езикови курсове до приемни тестове за гимназии. Американските образователни компании на европейския пазар като Laureate Education, Apollo Group и Kaplan Group могат да се възползват, както немския медиен конгломерат Bertelsmann, който наскоро купи дял в базирания в САЩ доставчик на онлайн образование Udacity. Европейската комисия е попитала държавите-членки за тяхната „потенциална гъвкавост“ по отношение на искането на САЩ във връзка с образователните услуги.

13. **Американската филмовата индустрия иска ТТІР да премахнете квотите за европейско съдържание и други схеми за подпомагане на местната филмова индустрия** (например в Полша, Франция, Испания и Италия). Следователно лобистки групи като Филмовата асоциация на Америка (МРРА) и правителството на САЩ са против изключването на аудиовизуалните услуги от ТТІР мандата на ЕС, за който се бори френското правителство. Сега те се опитват да ограничат изключението доколкото е възможно, чрез изключване на излъчването от концепцията на аудиовизуалните услуги – привидно с подкрепата на отраслови групи в ЕС като BusinessEurope и Европейската комисия.

14. **Финансови инвеститори като BlackRock, участващи в европейските обществени услуги, могат да използват разпоредбите на ТТІР и СЕТА относно финансовите услуги и защитата на инвестициите, за да защитят своите интереси срещу „обременителни“ наредби,** например за подобряване на условията на труд в сектора на грижите в дългосрочен план. Лобистки групи като TheCityUK, представляващи сектора на финансовите услуги, базирани в Обединеното кралство, полагат много усилия за „пълен“ ТТІР, който „трябва да обхваща всички аспекти на трансатлантическата икономика“.

15. **Американските компании за услуги също лобират за това ТТІР да третира „търговските бариери“ както трудовите закони.** Например американската компания Home Instead, водещ доставчик на услуги за грижи на възрастни хора по домовете, работеща чрез

франчайзи в няколко държави-членки на ЕС, иска ТТІР да адресира „негъвките трудови закони“, които задължават компанията да предлага на своите служители, които са на непълно работно време „обширни ползи, включително платени ваканции“. А с това тя твърди, че „ненужно се раздуват разходите за грижи по домовете“.

В търговските споразумения като ТТІР и СЕТА е заложено нашето право на жизненоважни услуги и възможността ни да насочваме услугите от всякакъв вид в полза на обществото като цяло. Ако бъдат оставени по поетия курс, търговските преговори в крайна сметка ще на-

правят невъзможно изпълнението на решения за общото благо на гражданите.

Една мярка за ефективна защита на публичните услуги от силната търговската атака ще бъде пълно и недвусмислено изключване на всички обществени услуги от търговските споразумения и преговори на ЕС. Но със сигурност подобно изключване не би било достатъчно, за да отмени множество други заплахи, породени от СЕТА и ТТІР, понеже още много клаузи застрашават демокрацията и благоденствието на гражданите. Тъй като ТТІР и СЕТА не защитават възможността за регулации в интерес на обществото, то те трябва да бъдат отхвърлени.

Публикувано от Association Internationale de Techniciens, Experts et Chercheurs (AITEC), Corporate Europe Observatory (CEO), Европейска федерация на синдикатите на обществените услуги (EPSU), Instytut Globalnej Odpowiedzialności (IGO), Transnational Institute (TNI), Виенската камара на труда (AK Vienna) и War on Want (Войната с лишенията).

Амстердам / Брюксел / Лондон / Париж / Виена / Варшава, Октомври 2015 г.

